

Az erény és a bűn

A köznyelv rendszerint az „erény-bűn” fogalompárban gondolkozik. *Szigorú értelemben* azonban a kettő *nem alkothat* egy fogalompárt. Ugyanis készséget csak készséggel lehet párosítani, ha ellenkező előjelűvel is. **Ezért az erénynek, mely készség, nem lehet „ellenpárja” a bűn, mely már cselekedet, végrehajtott tett.**

Csak egy másik készség, egy „negatív készség”, a bűnre való hajlam lehet a fogalompárja, melyből azután a konkrét bűnök fakadnak.

Ugyanis az erény és a bűnre való hajlam egyaránt készség, gyakorlattal szerzett lelki alkat. Jellemvonásnak is nevezhetjük. Nyíri Tamás a következő formában fogalmazza meg az erényt: „...a jóra való maradandó készség, a jóban való szilárdság...” Ennek ellentéte a rossz megrögződése, a „hitványság”. Az erény és a bűn erkölcsfilozófiai fogalmak. Az „erkölcsi jó” és az „erkölcsi rossz” tükröződik bennük.

Axiológiai (erkölcstanilag) a bűn sajátos eszmei érték, a bűn pedig antiérték.

Az erényben a legfőbb erkölcsi érték, a „jó” realizálódik, a bűnben pedig a „rossz” mint ellenérték. Tehát esetükben pozitív, ill. negatív jellegű erkölcsi tulajdonságról van szó.

Az erényre és a bűnre való hajlam minden emberben többé-kevésbé természetből megvan. Tényleges azonban – mint szó volt róla – mindkettő a gyakorlás révén alakul ki.

Miután nem veleszületett, hanem szerzett tulajdonságok, készsége, létrejöttükben nagy szerepe van a nevelésnek, és az önnevelésnek, illetve – a bűn esetében – a nevelés elhanyagolásának.

A két (pozitív ill. negatív előjelű) erkölcsi tulajdonság az életben tényleges cselekedetek, tettek formájában valósul meg.

Az erény

Az erény mint pozitív erkölcsi tulajdonság:

Úgy is meg szokták határozni, hogy az erény a pozitív értékek (a jó) megragadására és megvalósítására való készség (szerzett tulajdonság). Egyéb meghatározások szerint: készség a jóra, jóra való szilárdság; pozitív lelki beállítódás, hajlam, jellemvonás stb.

Mivel készség, fontos szerepe van benne a személyiség tudatosságának és szándékosságának. Tehát nem egyszerűen mechanikus, gépies reflex, szokás.

Az erénynek a gyakorlása tökéletesíti az embert!

Ez elsődlegesen az erkölcsi erényekre jellemző. Közülük a legfontosabbak: a szeretet, továbbá az ún. „sarkalatos erények”, a bölcsesség, okosság, igazságosság, a bátorság, a lelki erő, a mértékletesség.

A szeretet „alaperény”. (Valamilyen formában benne van a többi erényben is.)

A szeretet erényének (is) van - az értelmi belátás mellett - egy érzelmi, és van egy cselekedetekben, tettekben megnyilvánuló összetevője. A szeretet nem csak érzelem tehát.

A szeretet mértéke a szeretett személy iránti áldozatkészség mértéke.

Mivel az erény készség, a gyakorlás erősíti, hiánya, vagy ellentétes irányú cselekvés pedig meg is szüntetheti.

A bűn

Az erény ellentéte a bűn.

A bűn lényegében szintén erkölcsi tulajdonság: a negatívuma által a rossz, (mint „antiérték”) jelentkezik a gyakorlatban, a mindennapi életben.

A bűn tehát az erkölcsi rossz.

A rossz gyakorlása (gyakori elkövetése) révén a bűn is „második természetű”, jellemvonássá válhat. Szinte minden erénynek megvan a negatív „párja” a bűn területén.

Miután a bűn a rossz realizálódása, elkövetése különböző formában, itt is érvényes, amit a „rossz”-ról már jeleztünk: minél inkább tudatos, szándékos, elbírálása annál súlyosabban esik latba. Minél inkább megbánja elkövetője bűnös magatartását, s minél erősebb a javulási szándéka, annál inkább indokolt az enyhébb megítélés.

A bűnt összevetve az erényekkel:

- a bűn fő oka, hogy az elkövetőjéből hiányzik a szeretet, tisztelet a másik iránt;
- az egoizmus vezeti legtöbbször;
- sokszor azonban az elkövetője még önmaga javára sincs tekintettel (a bűn egyben önrontás is);
- vannak együttes, közösségi, társadalmi, ún. „strukturális” bűnök is (Pl. fajgyűlölet, a szegényebb társadalmi rétegekkel való nemtörődés stb.) Ezek általában a közjával is ütköznek, és kárára vannak az egyénnek is.
- A mai ember legalapvetőbb bűne az erkölcs hiánya, ill. a közömbösség: az, hogy nincs érzéke a bűn iránt. Tagadja a létezését.